

Evropska inicijativa za stabilnost

Brisel/Istanbul, 1. juni 2009.

Balkan i bijela Šengen lista – prijedlog za dalje korake

Dragi prijatelji,

Tokom sljedećih sedmica i mjeseci, Evropska komisija i zemlje članice EU odlučit će koje države zapadnog Balkana su se kvalificirale za ukidanje šengenske vize. Ova odluka EU ima mogućnost da povrati kredibilitet i 'meku moć' (*soft power*) EU u regionu. Ona također može udovoljiti nadanjima naroda na Balkanu te interesima onih koji su odgovorni za zaštitu šengenske zone od ilegalnih migracija i organiziranog kriminala.

S jedne strane, vlade i građani država zapadnog Balkana imaju velika očekivanja. Vizni propisi su izvor frustracija koje doprinose sumnji da li je evropska perspektiva zapadnog Balkana uopće realna. Sada se, međutim, ponovo pojavljuju nada i oduševljenje.

S druge strane, vlade EU naglasile su potrebu da uvjere skeptične građane EU da će upotrijebiti nepristrasnu, ali strogu uslovljenost (*conditionality*) kada se radi o ukidanju viznih propisa za Albaniju, Bosnu i Hercegovinu, Makedoniju, Crnu Goru i Srbiju. Uvjeti su definirani u Mapama puta EU za ukidanje viza izdatih prošle godine.

Na osnovu onog što je do sad postignuto (ubrzavanje reformi u zemljama zapadnog Balkana, brojne posjete stručnjaka iz EU ovoj regiji, detaljne analize napretka od strane Evropske komisije), moguće je zadovoljiti oba interesa istovremeno, kroz to da se bude strog, ali pravedan.

Nudimo na razmatranje sljedeće rješenje:

Makedonija

Procjene Komisije i stručni izvještaji bez sumnje svjedoče da je Makedonija zaradila pravo na bezvizni režim i to što prije tj. najkasnije od januara 2010. Takva odluka poslala bi snažnu poruku regiji da EU ozbiljno shvaća uslovljenost (*conditionality*), te da se reforme isplate.

Uprkos skorim izborima za Evropski parlament i novu Komisiju koja treba da preuzme dužnost u novembru, institucije EU moraju osigurati brzo donošenje odluke o amandmanima na Odredbu Vijeća 539/2001, tako da Makedonija dođe na 'bijelu' Šengen listu.

Da bi Makedonci putovali bez viza od sljedećeg januara, Komisija mora napraviti relevantan prijedlog zakona u sljedećih nekoliko sedmica. Novi Evropski parlament trebao bi nakon ljetne pauze ovaj dosije tretirati kao prioritet, tako da se Vijeće EU glasanjem može izjasniti o njemu u jesen.

Crna Gora i Srbija

Crna Gora i Srbija još uvijek moraju ispuniti nekoliko uvjeta. Međutim, kao što je Komisija zaključila, čak i u oblastima gdje ove dvije zemlje još uvijek nisu postigle punu implementaciju, 'velika većina' ili 'većina uvjeta' je zadovoljena.

S obzirom da će se Vijeće izjasniti glasanjem o bezviznom režimu najranije za pet mjeseci (na Vijeću EU za pravosuđe i unutarnje poslove 23. oktobra), a možda čak i kasnije (na posljednjem Vijeću EU za pravosuđe i unutarnje poslove u 2009. godini, 30. novembra/1. decembra), preporučljivo je da Komisija uključi bezvizni režim za Srbiju i Crnu Goru u predstojeću preporuku, dok će se u isto vrijeme postarati da je dalja reforma uvjet za to.

Sljedećih pet do šest mjeseci dovoljno je dug period da se procijeni da li obje zemlje ozbiljno shvaćaju nužnost ispunjavanja uvjeta koji nedostaju. Ukoliko prevlada sumnja da to neće biti tako, Vijeće može pozvati Komisiju da prije glasanja sprovede konačnu procjenu.

Kosovo

Komisija i zemlje članice moraju se suzdržati od zahtjeva da Srbija spriječi stanovnike Kosova u dobivanju srbijanskih pasoša. Jedan od uvjeta iz mape puta za Srbiju jasno kaže:

'Srbija treba osigurati potpun i efikasan pristup putnim i ličnim ispravama za sve državljane Srbije uključujući žene, djecu, osobe s invaliditetom, osobe koje pripadaju manjinama i drugim ugroženim grupama.'

Sve dok vlada Srbije tvrdi, a neke zemlje članice EU to prihvataju, da su građani Kosova državljani Srbije (bez obzira na etničku pripadnost), bilo kakva otvorena ili skrivena diskriminacija predstavljat će kršenje principa nediskriminacije.

EU opravdano zahtjeva sigurnost tokom procesa izdavanja pasoša, a posebno u odnosu na knjige matičnih ureda i *breeder documents* koji se upotrebljavaju. Ali Srbija ne smije ovaj proces učiniti diskriminatornim. Sve dok EU Kosovu ne nudi mapu puta za vize ili neki drugi proces koji može voditi ka bezviznom režimu, prešutno prihvata da su građani Kosova državljani Srbije. To znači da građani Kosova imaju pravo na putne i lične dokumente Srbije.

Albanija i Bosna i Hercegovina

Jasno je da Albanija i Bosna i Hercegovina moraju nastaviti sa naporima prije nego će se kvalificirati za bezvizni režim. Biti strog jednako je ključno za uspjeh u ovom procesu kao i biti pravedan. Sada je strateško pitanje kako osigurati da obje države poduzmu reforme koje su već postignute u Makedoniji, Srbiji i Crnoj Gori.

Bilo bi kontraproduktivno isključiti ih sada iz aktuelnog zakonodavnog procesa. Posmatrati kako Srbija ide ispred bi moglo destabilizirati Bosnu – većina bosanskih Hrvata koriste hrvatski pasoš, što im omogućava kretanje bez viza, a nepoznat broj bosanskih Srba steklo je, ili je u procesu sticanja, državljanstva Srbije i srbijanskog pasoša. To bi Bošnjake učinilo jedinom zajednicom koja podliježe viznim propisima. A novoj albanskoj vladi, koja će startati nakon izbora krajem juna, također će trebati konkretna perspektiva. Iz tog razloga preporučljivo bi bilo ponuditi i Bosni i Albaniji novi vremenski raspored za uspunjavanje uvjeta.

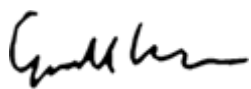
Najbolja opcija bila bi uključiti ove dvije zemlje u predstojeći prijedlog amandmana na Uredbu Vijeća 539/2001 stavljajući i njih na 'bijelu' Šengen listu – ali s tim da se utvrdi da će bezvizni režim za Albaniju i Bosnu i Hercegovinu biti primjenjiv tek kada se ispune svi uvjeti. Prijedlog bi također trebao uključiti tačno određen datum za novu procjenu koju bi proveli Komisija i eksperti iz EU država početkom 2010. godine.

Istovremeno Vijeće treba nastaviti da šalje jasnu poruku da će svoje odluke donositi na osnovu tehničkih, a ne političkih, kriterija – i da u ovom procesu neće biti mjesta diskriminaciji ili prečicama.

Već je očito da je davanje detaljnih i jasnih uvjeta nadahnulo reforme širom regije koje i ovu regiju i EU čine sigurnijim. Odluka Vijeća EU da uključi svih pet zemalja – uzimajući njihov dosadašnji napredak u obzir – osigurat će nastavak ovog procesa.

ESI se zahvaljuje Robert Bosch Stiftung za podršku projektu 'ESI Schengen White List Project'.

Srdačan pozdrav,

Gerald Knaus,
Predsjednik ESI

Alexandra Stiglmeier,
Direktor ESIjevog projekta "Bijela Šengen Lista"

Dalje informacije (na engleskom jeziku):

- [About the Schengen White List Project](#)
- [Strict but fair – The Declaration](#)
- [Stories from the Balkan ghetto](#)
- [The road to visa-free travel](#)
- [The visa facilitation and readmission agreements](#)
- [The visa roadmaps](#)
- [Visa roadmap A to Z \(glossary\)](#)
- [The readiness reports](#)
- [Assessments by the European Commission](#)
- [EU timetable](#)
- [Letters from EU foreign ministers](#)
- [Excerpts from EU policy documents](#)
- [Chronology](#)
- [Interviews](#)
- [Media reactions](#)
- [Recommended reading and watching](#)

Feedback

Kao i uvijek, očekujemo vaše povratne informacije. Molimo pišite nam na: a.stiglmayer@esiweb.org.

Kontakt:

European Stability Initiative (ESI)
Grossbeerenstrasse 83
10963 Berlin
Njemačka

Tel: +49 30 53214455

Faks: +49 30 53214457

Email: info@esiweb.org

Web stranica: www.esiweb.org

© European Stability Initiative (ESI)